

Paliativní péče v Domově pro seniory v Lázních Kynžvart

*Zeptáme-li se sami sebe, případně svých nejbližších, jakým způsobem bychom chtěli odejít z tohoto světa, pravděpodobně si odpovíme, že ve známém prostředí, v klidu, bez bolesti a nejspíš také, že nechceme zemřít sami, ale obklopeni svými blízkými. Jistě se nejedná o univerzální a jedinou správnou odpověď na tuto otázku. Tyto představy, přání i obavy se mohou lišit. Domov pro seniory v Lázních Kynžvart je místem, které se pro mnoho jeho obyvatel stane opravdovým domovem. Právě proto, že chceme, aby také naši klienti mohli odcházet ze světa dle svých představ, proto jsme se rozhodli rozšířit služby našeho Domova o poskytování **Paliativní péče**.*

Co je paliativní péče?

Paliativní péče je označení pro péči zaměřenou na udržení nejvyšší možné kvality života v souvislosti s těžkou nemocí. Jejím obsahem je mírnění bolesti a dalších tělesných a psychických potíží (např. nechutenství, deprese, celková slabost, poruchy spánku) a psychická, sociální, duchovní podpora rodiny. Principem paliativní péče je zmírnit příznaky, které člověka s těžkou nemocí trápi a obtěžují. Chrání lidskou důstojnost a klade důraz na kvalitu života člověka, respektuje individualitu lidské osobnosti a její jedinečnost. Je zde kladen důraz na potřeby a přání člověka.

*V paliativní péči je uznávána a respektována vnitřní hodnota každého člověka jako jedinečné bytosti. Autonomie a důstojnost, dva pojmy, které jsou stěžejní pro přístup v paliativní péči ke klientovi. Jedině tehdy může být tato péče efektivní, když klient má právo a možnost rozhodovat o sobě samém, o způsobu péče o něho a je-li respektován v plném rozsahu. Aby se mohl kvalifikovaně rozhodnout, musí mít právo na dostatečně informace o diagnóze, prognóze. V takovém případě se tyto uznávané aspekty přístupu ke klientovi projeví i ve vztahu mezi klientem, jeho rodinou a **paliativním týmem**. Ten tvoří lékař, zdravotní sestra, pečovatel, sociální pracovník, fyzioterapeut, koordinátorka a aktivizační pracovník. V případě potřeby paliativní tým spolupracuje s dalšími odborníky.*

Tělesné obtíže

Tělesné obtíže provázející umírání, tedy především bolest se v dnešní době dá účinně mírnit. Je možné v poslední fázi života zajistit umírajícímu prostředky zmírňující bolest. Léčba bolesti opioidy umožňuje většinou

osvobození od bolesti. Cílem je zajistit člověku co nejvyšší kvalitu života až do konce. Lékaři v paliativní péči dokáží zacházet citlivě s těmito léky.

U umírajícího je také důležité věnovat pozornost pokožce, aby bylo zajištěno vhodné polohování. Pokožku je třeba pravidelně ošetřovat a chránit vhodným krémem – je po té odolnější proti dekubitům (proleženinám). V poslední fázi života se také mění i dech, může být rychlejší, mělký, pomalý s dlouhými přestávkami mezi nádechy, kdy se může zdát, že nádech je poslední.

Spolu s vším ostatním se mění i přání umírajícího v souvislosti s jídlem a pitím. Když tělo umírá, pak je zcela přirozené, že nechce přijímat potravu. Pomalu se mění stravovací návyky, dává se přednost tekuté stravě před pevnou. V tomto období je zcela přirozené, že umírající nebude jíst vůbec nic.

Komunikace s umírajícím

- respektovat právo nemocného na pravdivé informace*
- informace o zdravotním stavu podává lékař*
- naslouchat umírajícímu i rodině*
- respektovat umírajícího nemít bolest a dávat jistotu, že nebude trpět*
- užívat neverbální komunikaci prostřednictvím doteků*
- umožnit umírajícímu hovořit o svých potřebách a přáních*

Důležité je také naslouchat jeho tichým, nesmělým a někdy i nepřímým otázkám. Člověk, který je na konci života potřebuje pravdivé a nevyhýbavé odpovědi. Blízkost smrti se může hlásit různě. Umírající může ztrácet spojení s přítomným světem, nepoznat své blízké. Nejedná se o známku odmítnutí, nýbrž umírající ztrácí spojení s naší realitou. Sluch je poslední smysl, který mizí. I když bude umírající v hlubokém bezvědomí, uslyší vše co se kolem děje i co se mu říká. Někdy umírající potřebuje, abyste jej opravdu propustili, dovolili mu odejít. Umírající se často upokojí a snáze se mu odchází.

Dříve vyslovená přání

Právo na sebeurčení každého člověka nekončí tím, že už nemůže mluvit, nebo není kvůli svému zdravotnímu stavu schopen o sobě rozhodovat. Už od roku 2001 může každý občan České republiky sepsat své dříve vyslovené přání, ve kterém může popsat, co si přeje, nebo co si do budoucna nepřeje, když například bude v dlouhodobém bezvědomí (kómatu), bude trpět syndromem demence v

pokročilém stádiu, nebo se ocitne v jakémkoliv jiném nepříznivém zdravotním stavu, kdy už nebude schopen o sobě rozhodovat.

V dříve vysloveném přání může každý z nás rozhodnout, zdali si v takové situaci přeje nebo nepřeje například resuscitaci, dýchání s pomocí přístroje, sondy do žaludku, do žíly, antibiotika, nebo dialýzu. Dříve vyslovená přání jsou obrovskou pomocí nejen pro pacienty/klienty, ale také pro jejich okolí, rodinu, blízké, zdravotníky. Je velkou úlevou pro okolí, když ví, co si jejich drahý přeje.

Právní náležitosti dříve vysloveného přání:

Poskytovatel bude brát zřetel na dříve vyslovené přání pacienta/klienta, má-li ho k dispozici, a to za podmínky, že v době poskytování zdravotních/sociálních služeb nastala předvídatelná situace, k níž se dříve vyslovené přání vztahuje, a pacient/klient je v takovém zdravotním stavu, kdy není schopen vyslovit nový souhlas nebo nesouhlas. Bude respektováno jen takové dříve vyslovené přání, které bylo učiněno na základě písemného poučení pacienta o důsledcích jeho rozhodnutí, a to lékařem v oboru všeobecné praktické lékařství, u něhož je pacient registrován, nebo jiným ošetřujícím lékařem v oboru zdravotní péče, s níž dříve vyslovené přání souvisí.

Dříve vyslovené přání musí mít písemnou formu a musí být opatřeno úředně ověřeným podpisem pacienta/klienta.

Kdy není třeba nebo nelze dříve vyslovená přání respektovat:

- Není třeba je respektovat, pokud od doby jeho vyslovení došlo v poskytování zdravotních služeb, k nimž se toto přání vztahuje, k takovému vývoji, že lze důvodně předpokládat, že by pacient vyslovil souhlas s jejich poskytnutím; rozhodnutí o nerespektování dříve vysloveného přání pacienta a důvody, které k němu vedly, se zaznamenají do zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi.*
- Nelze je respektovat, pokud nabádá k takovým postupům, jejichž výsledkem je aktivní způsobení smrti.*
- Nelze je respektovat, pokud by jeho splnění mohlo ohrozit jiné osoby.*
- Nelze je respektovat, pokud byly v době, kdy poskytovatel neměl k dispozici dříve vyslovené přání, započaty takové zdravotní výkony, jejichž přerušování by vedlo k aktivnímu způsobení smrti.*

Domov pro seniory v Lázních Kynžvart, příspěvková organizace,

Polní 378, 35491 Lázně Kynžvart

- Nelze je uplatnit, jde-li o nezletilé pacienty nebo pacienty zbavené způsobilosti k právním úkonům.

Specifika paliativní péče v pobytových zařízeních

V pobytových zařízeních žijí klienti, které označujeme jako křehké seniory. Typické je pro ně chřadnutí, které se projevuje ztrátou soběstačnosti, zhoršováním celkového zdravotního stavu, souběhem více nemocí.

Chřadnutí často doprovází onemocnění demencí, nejčastěji se jedná o Alzheimerovu demenci. Dochází k nárůstu poruch kognitivních funkcí, pohybu, příjmu potravy, objevuje se inkontinence, velmi často se objevují deprese.

U některých klientů je proces velmi pozvolný, u jiných může dojít k nenadálému zhoršení zdravotního stavu. V těchto případech se jen málokdy vrací na předchozí úroveň zdraví.

Pro poslední část života je typická imobilita na lůžku, inkontinence, delirantní stavy, pokles zájmu o okolí, poruchy příjmu potravy.

Je velmi nesnadné předvídat průběh onemocnění. Při poskytování paliativní péče reagujeme na měnící se zdravotní stav klienta změnou léčebných, ošetrovatelských a pečovatelských činností. Klient je po celé konečné stádium pod dohledem ošetřujícího lékaře.

Podpora a pomoc rodinným příslušníkům a blízkým osobám

Doprovázení blízkého člověka v závěru jeho života je velmi těžkým a bolestným obdobím. Z toho důvodu nabízíme podporu a pomoc také rodinám a blízkým osobám našich klientů. Rodina má možnost: podílet se na přímé péči o klienta, pomáhat mu při jídle a dalších činnostech, přespat na přistýlce v bytě klienta, strávit s klientem jeho poslední chvíle, dostat podporu a praktickou pomoc v období truchlení.

Péče a podpora rodinných příslušníků a blízkých osob:

- nabídka a poskytování pomoci a podpory rodině a blízkým osobám během nemoci*
- empatický přístup, aktivní naslouchání rodině a blízkým osobám*
- pomoc připravit se na ztrátu*
- poskytnutí emoční podpory po úmrtí klienta*
- praktická pomoc po úmrtí klienta*
- pomoc při formalitách*
- zachování společenských a rodinných rituálů*

Když pomine zařizování kolem pohřbu, nastane období truchlení. V tomto období je dobré vyhledat pomoc lidí, kteří si takovou zkušenost také prošli, nebát se zeptat se odborníků, najít vhodnou literaturu. Existují i svépomocné skupiny pozůstalých, kde člověk může reflektovat své truchlení snáz.

Slova závěrem

Nezapomínejme, že umírání a smrt jsou neoddelitelnou a přirozenou součástí našeho života. Pouze vzájemným sdílením svých přání a představ budeme moci snad jednou prožít závěr našeho života tak, jak bychom si přáli. Nebojme se tedy se svými blízkými o těchto tématech nahlas, otevřeně a s důvěrou hovořit.